

מתיקא כדובשא

חידודין ופרפראות

ליקוטי גידולי אברהם - ע"י מו"ה ר' גדלי האפמאן שליט"א
לענין אביו הרה"ח ר' אברהם בהרה"ח ר' פשה צבי ז"ל

לבן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (כה, יב) אחרי שהראה פנחס מסירות נפש כזו למען ישראל ותורתו, חשש ה' שהעם ישלם לו במחלוקת ורדיפות, כפי שלצערנו אנו רואים שמשלמים למנהיגי הציבור נאמנים, לכן הבטיחו שייתן לו את בריתו שלום. (ר' יונתן אייבשיץ ז"ע)

ובני קרח לא מתו (כו, יא) קרח היה אבי אבות המחלוקת, ואף על פי כן "ובני קרח לא מתו". ואילו דתן ואבירם, שרק הצטרפו לקרח, ירדו חיים שאולה. ללמדך שעוונם של המסייעים לבעלי מחלוקת המתערבים על ריב לא להם, גדול משל בעלי המחלוקת עצמם.

ובני קרח לא מתו (כו, יא) בעלי מחלוקת לא מתים, לא לומדים לקח, ולא לוקחים מוסר. בני קרח חיים וקיימים עד היום, וממעמקי השאול הם מבצבצים ועולים לחרחר ריב בישראל ולהרבות מדנים ומחלוקת. (הרה"ק רבי מנחם מגדל מרימנוב ז"ע)

אלה בני בנימין. אלה בני דן (כו, מא-מב) בא וראה דרכי ההשגחה העליונה, לבנימין היו עשרה בנים ובטח היה שמח וחשב שיצא מהם עם רב. לעומת זאת לזן היה רק בן אחד! וההשגחה רצתה שבני בנימין יהיו רק חמשה וארבעים אלף ואילו לבני דן היו יותר מארבעה וששים אלף. (חפץ חיים)

לרב תרבה נחלתו... איש לפי פקודיו יותן נחלתו (כו, נד) לפי מה שהרבה אדם תורה ומצוות בעולם הזה, כך תרבה נחלתו לעולם הבא. (שפתי כהן על התורה)

הנני נותן לו את בריתי שלום (כה, יב) מעשה הקנאות של פנחס כתוב בסוף פרשת בלק, ואילו השכר שקיבל מובא בתחילת פרשת פנחס. מדוע? לפני שנותנים שכר על מעשה קנאות, ממתנים במשך שבוע כדי לבדוק שזה אכן נעשה לשם שמים. (הרה"ק מ'זידימשוב ז"ע)

אמרי גידולי יעקב שלמה

לענין חמיו הרה"ח ר' יעקב שלמה בהרה"ח ר' שמחה בונם ז"ל צין

ויקרב משה את משפטן לפני ה' (כו, ה) פעם באה אשה אחת לשאול את הגאון רבי יעקב משולם אורנשטיין ז"ל בעל ה"ישועות יעקב" איזה שאלה, אמר לה הגאון: חכי רגע עד שאעניין

מנהיג בעם ישראל!

ע"י מו"ה ר' ישעי' וויין שליט"א

פרשתנו מייחדת פסוקים רבים לעניינין של בנות צלפחד. היא מתארת את שמותיהן, מפרטת את בקשתן ונימוקן לקבל את חלקן ונחלתן של אביהן. משה רבינו מקשיב לדבריהן ומקרב את משפטן לפני הקב"ה. ואכן, מצדיק הקב"ה את דרישתן ומורה למשה רבינו לדבר אל בני ישראל אודות המצב בו אדם מת ללא בנים שנחלתו עוברת לבתו.

לאחר פרשייה זו שנקבעה כהוראה לדורות, מבשר הקב"ה למשה כי עליו להכין עצמו לקראת הסתלקותו מהעולם ואז מגיע העת לדון בענייניו של המנהיג שימשיך להנהיג את עם ישראל. משה רבינו מבקש מהקב"ה למנות "איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם" וגו' (פרק כז, פסוק טו).

והנה, רש"י במקום אומר לכאורה דבר פלא (פסוק טז) "כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר, הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי, אמר לו הקב"ה, לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל".

והדברים טעונים ביאור. ראשית, מדוע התעורר משה רבינו לבקש מהקב"ה שבניו ימשיכוהו דווקא עתה, והרי ממה נפשך, אם בניו ראויים הם לגדולה ולהנהגה, מדוע הזכירם לפני הקב"ה רק עכשיו, היכן היה עד כה, ואם לא היו ראויים בעיניו להנהיג, מדוע עכשיו, לאחר עניין בנות צלפחד, חשב משה רבינו שבניו יקבלו את ההנהגה אחריו? ובכלל, מהו הלשון, "הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי"?

ובביאור העניין נראה לומר על פי המובא ברש"י (בשם המדרש) על דברי הפסוק "ויקרב משה את משפטן לפני ה'". נתעלמה הלכה ממנו (פרק כז, פסוק ה). כלומר, כל עם ישראל עמד והמתין לשמוע את פסק ההלכה של משה מנהיגו, אך ההלכה נתעלמה ונשכחה ממנו ולא ידע מה להשיב.

ואם כן, פשוט וברור שמשה רבינו לא ביקש שררה לבניו אלא רק לאחר שברור היו לו כי ראויים הם לתפקיד הרם והנישא, אולם הוא עשה זאת רק לאחר האירוע המצער הזה, בו הושפל כביכול, משה לעין כל, חשב משה רבינו אולי עתה משהובכתי ברבים וכל העם ראה את ביזיוני שלא ידעתי מה להשיב לשאלתן של בנות צלפחד, העת היא עת רצון ואוכל לבקש משהו אישי. אולי כעת אוכל לראות את עולמי בחיי כאשר בני ממשיכים לשאת את משא העם הכבד יוצאים לפני העם, מביאים את דבריהם לפני הקב"ה ומשיבים להם את תשובותיו. אך הקב"ה משיבו כי יהושע תלמידו הוא זה שיירש אותו, "כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל". הקב"ה לא אומר לו כי יהושע יותר תלמיד חכם מבניו. הוא גם לא אומר לו כי בניו אינם ראויים לאותה אצטלה חשובה. הסיבה שיהושע מתמנה להיות ממשיכו וממלא מקומו של משה רבינו היא משום ש"כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל".

ומהי אותה מעלה גדולה של יהושע? ראוי ונכון להתבונן בדברי המדרש (רבה כא, יד) "יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך

המשר מעמוד א'
חידודין ופרפראות
מ"ה ר' גדליה האפמאן שליט"א

רשם משע"ק על סך כפול ומכופל בתרומה...

התרפא בשעתו, אולם הוא סרב לגלות את הסוד, מפני שהחפץ חיים השביעו שלא יגלה את הדבר, אולם הללו לא הרפו ממנו עד שנאלץ לגלות להם את שם האיש הנסתר אליו נסע כדי להתברך. לא עברו ימים ארוכים, והאיש החל לחוש שלא בטוב, והתמלא פחד וחלחלה. מיד פנה ונסע לראדיו, ונכנס אל החפץ חיים שהיה אז כבר זקן ושבע ימים, וסיפר לו את דבר המאורע מתחלה ועד סוף. שמע החפץ חיים את הדבר, ובקול שקט אמר: "צר לי, אך לא אוכל לעזר לך עתה להרפא ממחלתך. שכן או, כאשר חלית בימי עלומיך, הייתי צעיר יותר בשנים והיה בכוחי לצום עליך ארבעים יום רצופים כדי שתתרפא, אולם עתה זקנתי מעשות כן". התברר, כי החפץ חיים ביקש להסתיר את תעניתויו במושך ארבעים יום לזכות התלמיד, והסתיר את הדבר כאילו בזכות אותו אדם נסתר התרפא התלמיד. :

וביום השבת (כה, ט) "סליחה, כבוד הרב" שאלה אשה את ר' שלום שבדרון: "הרב הסכים לברך אותי, ואני יודעת שהמברך מניח ידו על ראש המתברך. למה לא הניח הצדיק את ידיו על ראשי?" היתה זו אשה רחוקה משמירת תורה ומצוות. חיך רבי שלום והשיב לה על אתר: "האם אי פעם הדלקת נרות בערב שבת וחג וברכת עליהם?" שאל. "כן, בערב כיפור הדלקתי וברכתי", השיבה האישה. "האם בשעה שאמרת את הברכות הנחת את ידיך על האש?... בודאי שלא! המשיך ר' שלום בחיך ואמר, כל נגיעה שהתורה אסרה לגעת בו, הרי היא כמו אש! (אמונה שלמה) :

ויכפר על בני ישראל (כה, יג) ויעמוד פנחס ויפלל ותעצר המגיפה (תהלים קו, ל) באחד הימים קרא החזון איש המגיד ר' יעקב גלינסקי ז"ל וביקש ממנו לסייע במזון לבחור מקיבוץ ה"שומר הצעיר" שברח משם וחזר בתשובה שלמה. היה זה בשנים ששרר בארץ שלמון הצנע והיה קשה להשיג תלושי מזון. הביע רבי יעקב את תמיהתו לפני החזון איש: "היאך יתכן שבחור כזה התעורר לשוב בתשובה והרי הוא נולד בקיבוץ, ללא זיק של יהדות, מחלל שבת ואוכל נבילות וטריפות וכו' רח"ל?! השיב לו החזון איש "כשאביו של הבחור הזה הדרדר לעברי פי פחת, הבאיש ונעשה חילוני, ככה עליו אביו בדמעות שלישי. הוא ישב שבעה על בנו שהגיע לשמד לכן עצמו, כבר לא עזר דבר, אבל הנכד חזר בתשובה! בניגוד לכל הגיון, ומעבר לכל צפייה. שערי דמעות לא נגעלו! (רבי יעקב אומר):

ולא תהיה עדת ה' בצאן אשר אין להם רועה (כו, יז) אחד מתלמידי החפץ חיים נפל למשכב והרופאים לא מצאו לו מזור. עלה התלמיד לרבו ובקש להתברך מפיו, וככה לפניו על נבואת הרופאים כי אפסה לו תקוה. התמלא החפץ חיים בצער על יסורי תלמידו, וביקש לתת לו עצה, אלא שהתנה עמו שלא יגלה את הדבר לאיש. הסכים התלמיד, והחפץ חיים ביקש ממנו לנסוע לאדם נסתר שהתגורר בעיירה קטנה, ולבקש להתברך מפיו. עשה התלמיד כדבריו, ולאחר שחזר לביתו, החלים בדרך נס. עברו למעלה מעשרים שנה, וניסתו של התלמיד חלתה באותה מחלה בה חלה בצעירותו. באו בני המשפחה והפצירו בו לגלות להם כיצד

בשו"ע יורה דעה. באותו מעמד נכח שם הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע וכששמע זאת פנה אל הגאון ואמר: הלא איתא (פרקי אבות א, ה) "ואל תרכה שיחה עם האשה". ענה הישועות יעקב: מנא לכם הא, דזה כבר מיקרי ריבוי שיחה, השיב לו הרה"ק ואמר: כך מצינו בתורה, דבפרשת בהעלותך כשבאו האנשים טמאים לשאול שאלת "למה נגרע", השיב להם משה "עמדו ואשמעה מה יצווה ה' לכם", ואילו בפרשת פנחס כשבאו בנות צלפחד למעון אל משה כתיב "ויקרב משה את משפטן לפני ה'", ולהם לא אמר שהולך לשאול את פי ה', אמור מעתה שגם דבר זה מיקרי ריבוי שיחה, ולכן לא דיבר אתם מאומה.

בקנאו את קנאתי בתוכם (כה, יא) רבי הלל ויטקינד ז"ל ראש ישיבת נובהרדוק, נסע פעם ללונדון לגיים משאבים ליישבתו, ובין השאר נכנס לביתו של אחד מגדולי הנגידים בעיר, שהיה תומך קבוע בישיבתו. בהמתונו להכנס אליו, ראה על הקיר תמונת שחץ, כלי לחשוב פעמיים ניגש ותלש את התמונה מהקיר. לאחר זמן מה יצא הנגיד אליו, וכשחש בחסרון התמונה הגדולה שעל הקיר, הבין מיד את הנעשה ופנה לאורחו: "אין זה נאה המעשה אשר עשית". ענה רבי הלל בעז "והאם לתלות תמונה כזו, זה מעשה יאה?!" קיבל האיש את הדברים, אולם תמה: "מדוע לא שאלת אותי טרם תלשת את התמונה?" האיש נדהם לשמע התשובה: "והאם אתה שאלת אותי לפני כן?" אל רבי הלל התלווה תלמיד אחד, והביט במחזה בתדהמה, אולם תדהמתו גדלה שבעתיים, כאשר הנגיד

המשר מעמוד א'
מנהיג בעם ישראל!
ע"י מ"ה ר' ישעי' ויין שליט"א

המחצלאות. אדם כזה, המבזה עצמו, סובל ומכפיף את ראשו בשביל אחרים, הוא זה שיוכל להנהיג את עם ישראל ולהכניס אל הארץ המובטחת. ללמדנו באו הדברים איזו ענווה, שפלות והתמסרות נדרשת ממנהיגי עם ישראל, ועד היכן מגיעה דרגתם הרמה בכל ישותם ומהלך חייהם.

פריה". כלומר, יהושע עצמו התבזה מדי יום ביומו. הוא עצמו, על אף היותו תלמידו הקרוב והנאמן של אביר הרועים ומוסר התורה משה רבינו, למרות שנמנה על שנים עשר המרגלים שיצאו לתור את ארץ ישראל ועמד במבחן הגדול של נאמנות להקב"ה, הוא לא חס על כבודו ומעמדו אלא סידר את ספסלי בית המדרש ופרס בפני הלומדים את

הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל שאינו מאבד שכרו קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר נוצר תאנה יאכל